

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Tiempo, paisaje y líneas de vida en la arqueología de Ñuu Savi: (La Mixteca, México)

Jiménez Osorio, L.I.; Posselt Santoyo, E.

Citation

Jiménez Osorio, L. I., & Posselt Santoyo, E. (2018, October 31). *Tiempo, paisaje y líneas de vida en la arqueología de Ñuu Savi: (La Mixteca, México)*. *Archaeological Studies Leiden University*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/66666>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/66666>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/66666> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Jiménez, Osorio L.I.; Posselt, Santoyo E.

Title: Tiempo, paisaje y líneas de vida en la arqueología de Ñuu Savi: (La Mixteca, México)

Issue Date: 2018-10-31

Proposiciones (Liana Ivette Jiménez Osorio)

Stellingen behorend bij het proefschrift *Tiempo, Paisaje y Líneas de Vida en la Arqueología de Ñuu Savi (La Mixteca, México)*, 1e deel, van Liana Ivette Jiménez Osorio, Leiden 2018

1) La línea cronológica que se utiliza en la arqueología de México no es simplemente una representación gráfica del tiempo en relación a las sociedades que habitaron una determinada región sino que conlleva una serie de categorías que se desprenden del enfoque evolutivo.

1) De chronologische lijn die in de archeologie in Mexico wordt gehanteerd, is niet simpelweg een grafische weergave van tijd in relatie tot de samenlevingen die in een bepaalde regio woonden, maar impliceert ook een reeks categorieën die zijn afgeleid van de focus op sociale evolutie.

2) Hablar de actividades de sustento desde un enfoque relacional deja ver a los elementos del paisaje como seres activos y necesarios para la elaboración o crecimiento de los objetos, como el petate y el maíz. En este sentido, las tareas no dependen únicamente de los seres humanos ni de las herramientas que estos emplean.

2) Door de activiteiten voor levensonderhoud te bespreken vanuit een relationeel perspectief is het mogelijk om elementen van het landschap te begrijpen als actieve wezens, noodzakelijk voor de productie of groei van zaken zoals matten en maïs. In deze zin zijn de daarmee verbonden werkzaamheden niet alleen afhankelijk van mensen noch van de door hen gebruikte instrumenten.

3) Los lugares sagrados de importancia regional son significativos y congregan a muchos peregrinos porque entretejen su propia profundidad histórica, cualidades del lugar, narrativas sagradas y los rituales que en ellos se celebran.

3) De heilige plaatsen van regionaal belang zijn significant en brengen veel pelgrims samen door het verweven van historische diepte, de kwaliteiten van de plaats in kwestie, heilige verhalen en de rituelen die er worden uitgevoerd.

4) El tiempo de creación, de los seres sagrados primordiales, y el tiempo histórico son complementarios y uno solo desde la perspectiva de varios Pueblos Indígenas de México. Ambos forman parte de la narrativa del paisaje y son reconocibles en los asentamientos precoloniales.

4) De tijd van de schepping, van de heilige oer-wezens, en de historische tijd zijn vanuit het perspectief van verschillende Inheemse Volkeren van Mexico complementair en één geheel. Beide maken deel uit van het verhaal van het landschap en zijn herkenbaar in de voor-koloniale nederzettingen.

5) Si bien el interés de la Arqueología se centra en el pasado, debemos ser conscientes sobre su realización e importancia en el presente y su repercusión al futuro. En el caso de

México, una forma de romper la dicotomía entre pasado y presente que ha establecido la propia disciplina es replantear el vínculo cultural en las investigaciones.

5) Hoewel de interesse van de archeologie zich concentreert op het verleden, moeten we ons bewust zijn van haar realisatie en belang in het heden en de repercussie daarvan voor de toekomst. In het geval van Mexico is een onderzoekfocus op culturele continuïteit een manier om de door de discipline zelf aangebrachte dichotomie tussen verleden en heden te doorbreken.

6) El quehacer arqueológico puede direccionarse a estudios de Herencia Viva, es decir, como arqueólogos tener presente que trabajamos en, con y para comunidades vivas y dinámicas con profundidad histórica. La Línea de Vida es una alternativa (a nivel teórico, metodológico e interpretativo) para este tipo de estudios.

6) Het archeologische werk kan worden gericht op studies van levend erfgoed, dat wil zeggen dat we als archeologen ons bewust zijn dat we werken in, met en voor levende en dynamische gemeenschappen met historische diepgang. De Levenslijn is een alternatief (op theoretisch, methodologisch en interpretatief niveau) ten behoeve van dit soort studies.

7) Las actividades de sustento son parte de la vida diaria, por ello no deben entenderse como pasos secuenciales abstraídos de una realidad sino como un entrelazamiento de vidas que están sucediendo en el paisaje y en donde los objetos no son el fin último. Desde esta perspectiva, los objetos arqueológicos toman otro significado.

7) De activiteiten voor levensonderhoud maken deel uit van het dagelijks leven, dus moeten ze niet worden begrepen als opeenvolgende stappen die zijn geabstraheerd van een realiteit, maar als een verstrengeling van levens die in het landschap plaatsvinden, waarbij de objecten niet het uiteindelijke doel zijn. Vanuit dit perspectief krijgen archeologische objecten een andere betekenis.

8) En las comunidades contemporáneas el reconocimiento de los lugares sagrados no parte de una dicotomía entre lo natural y lo construido, más bien esta dicotomía está arraigada en Arqueología e impide identificar diferentes lugares sagrados. Esta disciplina cierra sus parámetros a lo que se ha establecido como elementos culturales.

8) In hedendaagse gemeenschappen maakt de herkenning van heilige plaatsen geen deel uit van een dichotomie tussen de natuurlijke en de door mensen geconstrueerde wereld. Deze dichotomie is echter diep geworteld in de archeologie en is een obstakel voor de identificatie van verschillende heilige plaatsen. De discipline sluit zo relevante culturele elementen uit als parameters.

9) Hablar de vínculo cultural implica reconocer a los Pueblos Indígenas como los herederos directos y hacedores del patrimonio que estudiamos. Por ello su inclusión, de manera activa y significativa, es fundamental en las investigaciones de carácter histórico.

9) Aandacht voor culturele continuïteit houdt in dat we de Inheemse Volkeren erkennen als de directe erfgenamen en makers van het erfgoed dat we bestuderen. Daarom is het van

fundamenteel belang dat we dit aspect op een actieve en significante manier bij historisch onderzoek betrekken.

10) En la Mixteca, como en otras regiones de México, cada comunidad tiene un orden litúrgico anual que se construye a partir de sus celebraciones más significativas. Éstas se relacionan entre sí y con otras actividades importantes de carácter no religioso, además, se vinculan con el de otras comunidades. Asimismo, en la formación de su paisaje sagrado no participa solamente su población sino peregrinos de comunidades vecinas y distantes así como diferentes seres sagrados.

10) In het Mixteekse gebied, zoals in andere regio's van Mexico, heeft elke gemeenschap een jaarlijkse liturgische orde die is opgebouwd uit haar meest significante vieringen. Deze zijn gerelateerd aan elkaar en aan andere belangrijke, niet-religieuze activiteiten; daarnaast zijn ze gekoppeld aan die van andere gemeenschappen. Zo neemt niet alleen haar eigen bevolking deel aan de vorming van haar heilige landschap, maar ook pelgrims uit naburige en veraf gelegen gemeenschappen, evenals verschillende heilige wezens.

11) Los seres y lugares sagrados (como seres activos-vivos) tienen la fuerza de atraer a los peregrinos o fieles los días de su celebración. Las líneas efímeras que los peregrinos van dejando crean un entretejido (espacial, temporal, sagrado, social) en la comunidad. Este entretejido puede entenderse como actividades congeladas, una idea importante de retomar para la interpretación de la época precolonial.

11) Heilige wezens en plaatsen (als actieve, levende wezens) hebben de kracht om pelgrims of gelovigen aan te trekken op de dagen van hun viering. De efemere lijnen die de pelgrims achterlaten, creëren een (ruimtelijke, temporele, heilige, sociale) verwevenheid in de gemeenschap. Deze verwevenheid kan worden begrepen als bevroren activiteiten: een belangrijk idee om rekening mee te houden bij de interpretatie van de voor-koloniale periode.

12) Las narrativas orales entrelazan eventos, personajes, lugares, tiempo y experiencias que se pueden reconocer como líneas en el paisaje. Seguir las líneas narrativas en el paisaje implica ser lectores o audiencia activos (situándonos en el paisaje) al punto de volvernos autores creativos y críticos.

12) Mondeling overgeleverde verhalen verstrengelen gebeurtenissen, personages, plaatsen, tijd en ervaringen, die kunnen worden herkend als lijnen in het landschap. Het volgen van de verhaallijnen in het landschap houdt in dat we actieve lezers of toehoorders zijn (onzelf in het landschap plaatsend), zelfs zozeer dat we creatieve en kritische auteurs worden.

Proposiciones (Emmanuel Posselt Santoyo)

Stellingen behorend bij het proefschrift *Tiempo, Paisaje y Líneas de Vida en la Arqueología de Ñuu Savi (La Mixteca, México)*, 2e deel, van Emmanuel Posselt Santoyo, Leiden 2018

1) La fragmentación de la línea cronológica precolonial en periodos de tiempo, desde el enfoque evolucionista, es una separación conceptual más que una separación real. Ésta separa materiales, vidas y formas de entender el mundo.

1) De fragmentatie van de voor-koloniale chronologische lijn in tijdsperioden vanuit de evolutionistische benadering, is meer een conceptuele scheiding dan een echte scheiding. Deze scheidt materialen, levens en wereldbeschouwingen.

2) El contexto relacional en el que se elaboran los objetos o crecen los seres, son la base fundamental para la continuidad de su existencia.

2) De relationele context waarin objecten worden geproduceerd of waarin wezens groeien, vormt de fundamentele basis voor de continuïteit van hun bestaan.

3) Se ha interpretado que el momento numinoso del ritual es cuando se está frente a la divinidad, pero desde una perspectiva mixteca éste puede ocurrir en diferentes secuencias del ritual e incluso antes o después de éste.

3) Volgens sommige interpretaties is het numineuze moment van het ritueel wanneer iemand tegenover de godheid staat, maar vanuit Mixteeks perspectief kan het plaatsvinden in verschillende sequenties van het ritueel en zelfs ervoor of erna.

4) Las líneas narrativas en el paisaje unen y vinculan tiempos, personajes, sucesos, lugares y experiencias, por lo que es necesario seguirlas desde diferentes ángulos espaciales y temporales. Más que conexiones, las líneas narrativas son momentos de crecimiento y entrelazamiento.

4) De narratieve lijnen in het landschap verenigen en verbinden tijden, personages, gebeurtenissen, plaatsen en ervaringen, dus is het noodzakelijk om ze vanuit verschillende ruimtelijke en tijdelijke hoeken te volgen. Meer dan verbindingen zijn de verhaallijnen momenten van groei en verweving.

5) Desde el enfoque de la Línea de Vida los arqueólogos podemos investigar aspectos de la vida que incluyan tanto a humanos como a otros seres a través del tiempo. Estos aspectos no deben verse como cambios preestablecidos ni como continuidades estáticas sino como expresiones de la formación del paisaje.

5) Vanuit de Levenslijn-benadering kunnen archeologen aspecten van het leven onderzoeken die zowel mensen als andere wezens in de loop van de tijd betreffen. Deze aspecten moeten niet worden gezien als vooraf bepaalde veranderingen of als statische continuïteiten, maar als uitingen van de vorming van het landschap.

6) Las actividades de sustento realizadas en las comunidades se focalizan en los ritmos, tiempos, lugares y seres que convergen en el paisaje, los cuales se materializan en el objeto. Por tal motivo, pueden ser temáticas que se estudien desde la arqueología.

6) De activiteiten voor levensonderhoud die worden uitgevoerd in de gemeenschappen richten zich op ritmes, tijden, plaatsen en wezens die samenkomen in het landschap en materialiseren in objecten. Om deze reden kunnen ze thematieken zijn die worden bestudeerd door de archeologie.

7) Desde la antropología y la arqueología el tiempo primordial es considerado simbólico, conceptual, irreal y desconectado del tiempo histórico, pero desde la perspectiva de varios Pueblos Indígenas de México este tiempo está plasmado en el paisaje, es real.

7) Vanuit antropologisch en archeologisch perspectief wordt de oertijd beschouwd als symbolisch, conceptueel, onwerkelijk en losgekoppeld van de historische tijd, maar vanuit het perspectief van verschillende Inheemse Volkeren in Mexico is deze tijd belichaamd in het landschap en een realiteit.

8) La arqueología en movimiento nos brinda la posibilidad de ver a los sitios, conjuntos arquitectónicos y lugares de manera dinámica. Asimismo, permite proponer diferentes movimientos como los recorridos que las personas realizaban en y entre estos así como el de otros seres.

8) Archeologie in beweging geeft ons de mogelijkheid om sites, architectonische complexen en plaatsen op een dynamische manier te beschouwen. Zo wordt het mogelijk om verschillende bewegingen te postuleren, zoals de routes die personen of andere wezens afleggen binnen en tussen deze sites.

9) Los arqueólogos, al incluirnos en las líneas de vida de las comunidades, estamos junto con ellas: investigando un pasado, viviendo un presente y construyendo un futuro, es decir, formamos parte del devenir del paisaje en las comunidades y en el mundo.

9) Door in de levenslijnen van de gemeenschappen te participeren, kunnen wij als archeologen samen met hen een verleden onderzoeken, een heden leven en een toekomst bouwen. Zo maken we deel uit van de wording van het landschap in de gemeenschappen en in de wereld.

10) Los objetos, como el petate, son parte de la vida diaria con los que se interactúa, mientras que las artesanías son objetos de ornato y para contemplar, como piezas de museo. Percibir a los objetos de una comunidad como artesanías (estáticos y exóticos) es cortarlos del flujo de la vida.

10) Objecten, zoals de mat (petate), maken deel uit van het dagelijks leven waarmee ze interacteren, terwijl de volkskunst voorwerpen produceert voor decoratie en contemplatie, m.a.w. museumstukken. De beschouwing van objecten van een gemeenschap als (statische en exotische) volkskunst is ze af te snijden van de stroom van het leven.

11) Desde la religión católica y a lo largo de la historia, los Santos, las Vírgenes y las diferentes representaciones de Jesús han sido impuestas o incluidas en la religión de los Pueblos Indígenas. Estos se han integrado a partir de los ritmos y tiempos de cada comunidad así como de las experiencias directas que los pobladores tienen con ellos, reformulando así sus aspectos canónicos previos.

11) Historisch gesproken zijn vanuit de katholieke religie de Heiligen, Maagden en de verschillende afbeeldingen van Jezus opgelegd of opgenomen in de religie van de Inheemse Volkeren. Ze zijn geïntegreerd conform de ritmes en tijden van elke gemeenschap en ook conform de directe ervaringen die de dorpingen met hen hebben, waarbij hun eerdere canonieke aspecten opnieuw zijn geformuleerd.

12) Las Congregaciones en la época colonial no fueron solamente intentos de juntar a los diversos Pueblos Indígenas en un mismo lugar sino que fueron intentos por desarraigar a las personas de sus lugares de origen (con todo lo que esto implica) y quebrantar sus líneas de vida.

12) De congregaties in het koloniale tijdperk waren niet alleen pogingen om de verschillende Inheemse Volkeren op één plek samen te brengen, maar waren vooral bedoeld om mensen uit hun plaats van herkomst te ontwortelen (met alles wat dit impliceert) en hun levenslijnen te verbreken.